Araştırma Makalesi

Kırıkkale'deki Lise Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyi'nin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma*

Kemal Oğulcan YÜCEL

Kırıkkale Üniversitesi, İşletme Bölümü, Muhasebe ve Finansman A.B.D. Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırıkkale.

kemalogulcanyucel@windowslive.com, <https://orcid.org/0000-0003-1874-9688>

Dr. Öğr. Üyesi Bahadır UYSAL

Kırıkkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Kırıkkale.

bahadiruysal@kku.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-6670-644X>

Öz

Teknolojik gelişmeler ile alışveriş yaptığımız ortamlar, alışveriş için kullandığımız yöntemler günden güne değişmekte ve küreselleşmeyle birlikte de tasarruflarımızı değerlendirebileceğimiz yatırım araçları çeşitlenmektedir. Bireylerin bu durum altında bütçelerini iyi yönetebilmeleri, borçlanmadan kaçınmaları ve tasarruflarını yatırımlara yönlendirebilmeleri gerekmektedir. Bireylerin finansal kararlarını doğru alınabilmesi ve finansal sistem içerisinde var olabilmesi için finansal bilgisinin olması gerekmektedir. Finansal bilginin ne ölçüde bilinip bilinmediği ve bireylerin gündelik hayatta finansal tutum ve davranış sergileyip sergilemediği günümüz dünyasının araştırma konusu olmuştur. Literatür incelendiğinde finansal tutum, finansal davranış ve finansal bilginin lise sonrası farklılaşan ilgi, eğitim ve iş tecrübesine paralel olarak değişiklik gösterdiği görülmüştür. Araştırmamızda bu değişkenleri dışarda bırakarak ortak ders ve ilgi düzeyindeki lise öğrencilerine anket uygulanmıştır. Kırıkkale'deki 783 lise öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilen araştırmanın verileri SPSS ile analiz edilerek, lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerine etki eden farklı demografik özellikler araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Davranış, Finansal Okuryazarlık, Lise Öğrencileri

Makale Gönderme Tarihi: 03.11.2020

Makale Kabul Tarihi: 10.12.2020

* Bu makale, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalında Tezli Yüksek Lisans programında yürütülen "Finansal Okuryazarlık ve Okuryazarlık Düzeylerinin Ölçülmesi Üzerine Kırıkkale İlinde Bir Araştırma" isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

Önerilen Atıf:

Yücel, K.O. ve Uysal, B., (2020). Kırıkkale'deki Lise Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyi'nin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma, *İşletme Akademisi Dergisi*, 1(4): 344-363.

© 2020 İşletme Akademisi Dergisi.

Journal of Business Academy

2020, 1 (4): 344-363

DOI:10.26677/TR1010.2020.629

Web pages: www.isakder.org

Research Article

A Research on the Determination of the Financial Literacy Level of High School Students in Kırıkkale

Kemal Oğulcan YÜCEL

Kırıkkale University, Department of Business Management, Kırıkkale.

kemalogulcanyucel@windowslive.com, <https://orcid.org/0000-0003-1874-9688>

Dr. Bahadır UYSAL

Kırıkkale University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Kırıkkale.

bahadiruysal@kku.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-6670-644X>

Abstract

Technological developments, the environments we shop, the methods we use for shopping change day by day, and with globalization, the investment tools that we can evaluate our savings diversify. Individuals should be able to manage their budgets well, avoid debts and direct their savings to investments under this situation. In order for individuals to make their financial decisions correctly and to exist in the financial system, they must have Financial Information. The extent to which financial information is known or not and whether individuals display financial attitudes and behavior in daily life has been the subject of research in today's world. When the literature is examined, it is seen that financial attitude, financial behavior and financial knowledge show writing parallel to the differing interest, education and work after high school. In our study, a questionnaire was applied to high school students at common subject and interest level, excluding these variables. The data of the research, which was carried out with the participation of 783 high school students in Kırıkkale, were analyzed with SPSS and different demographic characteristics affecting the financial literacy levels of high school students were investigated.

Keywords: Financial Behavior, Financial Literacy, High School Student

Received: 03.11.2020

Accepted: 10.12.2020

Suggested Citation:

Yücel, K.O. ve Uysal, B., (2020). A Research on the Determination of the Financial Literacy Level of High School Students in Kırıkkale, *Journal of Business Academy*, 1(4): 344-363.

© 2020 Journal of Business Academy.

1. GİRİŞ

İnsanlarla şirketlerin ilişkisinin gün geçtikçe artmasının sonucunda “finans” kelimesi gündelik hayatımızda sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Finans, parayı yönetme bilimidir. Geleceğin belirsizliğinden ve risklerinden analizler yoluyla korunmayı amaçlamaktadır (Tektaş 2019: 5). Okuryazarlık ise bireyin bir konu üzerindeki bilgisini, konuyu anlama kabiliyetini ifade etmektedir (Aşıcı 2009: 11). Finansal okuryazarlık, bireye içinde yaşadığı ekonomik ve finansal dünyayı okuyup anlayabilme ve finansal ürünleri daha bilinçli kullanabilme becerisi kazandırır. Finansal okuryazarlığı yüksek bireyler tasarruflarını doğru şekilde değerlendirir, doğru şekilde borçlanır ve geleceği daha iyi planlar. Finansal okuryazarlığın yaygın tanımı, şu şekildedir;

“Bireylerin finansal ürün ve kavramlar hakkında bilgi sahibi olması, ekonomik riskler ve fırsatlar hakkında haberdar olması, finansal kararlarını alırken bilinçli davranması ve ekonomik refahını olumlu yönde etkileyecek önlemler alması sürecidir” (OECD, 2013: 144).

Finansal okuryazarlıkta temel amaç, harcamaların bir plan dahilinde gerçekleştirilmesidir. Bireylerin bütçe oluşturup gelir ve giderlerini incelemesi ve böylelikle harcamalarını kontrol altına alması beklenmektedir. Finansal okuryazarlığı yüksek bireyler, beklenmedik harcamalar için birikim yapmalı, aylık harcamalarını iyi planlayarak borçlanmadan kaçınmalıdır. Finansal okuryazarlığı yüksek bireyler para idaresinin yanında tasarrufunu yatırıma yönlendirebilmiş bireylerdir. Yatırıma yönelen tasarruflar hem bireyler için gelecek dönemlerde ek kazanç sağlamakta, hem de ülkenin sürdürülebilir ekonomik büyümesi için önemli bir katkı sunmaktadır. Bireylere bu bilinci kazandırmaya ve onları finansal dünyaya hazırlamaya yönelik olarak Dünya’da ve Türkiye’de çeşitli “Finansal Okuryazarlık” eğitimleri yürütülmektedir. Aralarında Türkiye’nin de bulunduğu Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) üye ülkeleri, 2002 yılında finansal okuryazarlığın önemini kabul etmişlerdir. 2008 yılında yaşanan küresel ekonomik krizin sebeplerinden birisinin finansal okuryazarlık eksikliği olduğu değerlendirilmiş ve finansal okuryazarlığın önemi vurgulanmıştır. 2012 yılında Dünya’daki gelişmelere paralel olarak Sermaye Piyasası Kurulu finansal okuryazarlıkla ilgili bir yol haritası paylaşmıştır. Buna göre finansal sistemde tüketiciyi güvence altına alacak düzenlemeler ile finansal hizmet ve ürün çeşitliliğinin artırılması kararlaştırılmıştır. Ayrıca devletin farklı kurumları ilgili oldukları kitlelerin eğitilmesi ve bilgilendirilmesi konusunda görevlendirilmiştir. Finansal okuryazarlık eğitiminde devletin yanı sıra Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER) gibi özel girişimler de bulunmaktadır. FODER, her yıl düzenlediği Finansal Okuryazarlık Zirvesi ve diğer etkinliklerle finansal okuryazarlığa ilginin artmasını hedeflemektedir.

21. yüzyılda ortaya çıkan okuryazarlık kavramlarının en önemlilerinden birisi finansal okuryazarlıktır. Hatta öyle ki OECD’nin 15 yaşındaki öğrencilere her üç yılda bir uyguladığı PİSA testlerinde, matematik okuryazarlığı, fen okuryazarlığı ölçümlerinin yanında pilot ülkelerde öğrencilerin finansal okuryazarlık derecesini ölçmeye yönelik sorular da yer almaya başlamıştır. Ülkemizde de 2010 yılı sonrasında finansal okuryazarlık kavramına olan ilginin arttığı, 2010-2020 yılları arasında 84 lisansüstü tez çalışması yapıldığı ve tez çalışmalarının 33’ünün 2019 yılında hazırlandığı tespit edilmiştir.

Literatür araştırmamızın sonucunda, finansal okuryazarlık düzeyi araştırmalarının üniversite öğrencileri, lise öğrencileri, banka müşterileri, farklı meslek grupları, il bazlı tüketiciler gibi farklı araştırma gruplarına uygulandıkları görülmüştür. En çok tercih edilen araştırma grubu olan üniversite öğrencilerinin fakülte/bölüm, sınıf, cinsiyet, aile durumu gibi farklı faktörlerinin araştırma hipotezlerine konu edildiği görülmektedir.

Bayram (2010) Anadolu Üniversitesi İ.İ.B.F. ve P.M.Y.O., Sancak (2019) Gümüşhane Üniversitesi İ.İ.B.F., Kaya (2019) Cumhuriyet Üniversitesi İ.İ.B.F. ve Bayındırlı (2020) Karabük Üniversitesi

İ.İ.B.F. öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini incelemiştir. İlgili çalışmalarda sınıflara göre finansal okuryazarlık düzeyinin farklılaştığı, üst sınıfların alt sınıflara göre daha başarılı olduğu tespit edilmiştir. Öncüler (2018), Taş (2019), Dursun (2019) Albulut (2020), Mevsim (2016) ve Kılıç (2016) benzer bir çalışmayı üniversite öğrencilerine uygulamış ve son sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlığının yüksek olduğunu tespit edilmiştir. Öte taraftan Bediroğlu (2019) ve Kartal (2019) ise bu değerlendirmede yaşı büyük olan öğrencilerin yaşı küçük olan öğrencilere göre daha başarılı oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Farklı fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlıkları pek çok çalışmaya konu olmuştur. Bu çalışmalarda çoğunluğunun İ.İ.B.F. öğrencileri üzerine yürütülmüş veya İ.İ.B.F. öğrencileri ile diğer fakültelerin karşılaştırılması şeklinde gerçekleştirilmiştir. Karşılaştırma yapılan Bayram (2010), Mevsim (2016) ve Bediroğlu (2019) çalışmaların İ.İ.B.F. öğrencilerinin, diğer birimlerin öğrencilerinden finansal okuryazarlık düzeyi açısından daha başarılı olduğu sonucuna ulaşmış, bu başarıyı müfredatta yer alan muhasebe ve finans derslerine bağlamışlardır. Öte taraftan Demir (2019), Yıldız Teknik Üniversitesi'ndeki farklı fakültelerde eğitim gören öğrencilerle gerçekleştirdiği çalışmada en başarılı fakültenin Fen Edebiyat Fakültesi olduğu sonucuna ulaşmış, İ.İ.B.F.'nin ise ikinci sırada yer aldığını tespit etmiştir. Literatürden farklı olarak Barmaki (2015)'nin çalışmasında ise Hacettepe Üniversitesi'nin farklı fakültelerden öğrencilere uyguladığı finansal okuryazarlık anketi sonuçlarına göre en başarılı fakülteler sırasıyla Diş Hekimliği Fakültesi, Eczacılık Fakültesi ve Tıp Fakültesi olmuştur. İ.İ.B.F öğrencileri almış oldukları finans derslerine rağmen sıralamada ancak onuncu sırayı alabilmiştir.

Bölüm düzeyinde yürütülen çalışmalar incelendiğinde, işletme bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Taş (2019)'ın üç üniversiteden iktisat ve işletme bölümü öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirdiği araştırmaya göre işletme öğrencilerinin iktisat öğrencilerine göre daha başarılı olduğu tespit edilmiştir. Kahraman (2015) Erciyes Üniversitesi'nde eğitim gören işletme bölümü öğrencileri ile diğer bölümlerde öğrenim gören öğrencileri karşılaştırdığı çalışma ile Bayındırlı (2020) benzer şekilde işletme bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin diğer bölümlere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Öte taraftan Yıldız (2019), Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi İ.İ.B.F öğrencilerinin katılımı ile yürüttüğü çalışmada öğrencilerin aynı fakülteden olmasına rağmen bölüm ve sınıf bazında finansal okuryazarlık düzeyinde farklılıklar olduğunu ifade etmiştir.

Mevsim (2016), Sancak (2019), Demir (2019) ve Bayındırlı (2020)'nin katılımcıların cinsiyetleri üzerine yaptıkları çalışmalarda erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre daha başarılı olduğu görülmektedir. Literatürdeki genel bulgulardan farklı şekilde, Kartal (2019) kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre finansal okuryazarlık düzeyinin daha yüksek olduğu tespit etmiş; Taş (2019) ise öğrencilerin cinsiyetleri ile finansal okuryazarlık seviyeleri arasında anlamlı bir farklılığa rastlamamıştır.

Araştırmalara konu olan bir diğer konu anne-baba eğitim durumu ile gelir düzeyleridir. Yıldız (2019), Dursun (2019) ve Yücel (2017) çalışmalarında anne-baba eğitim seviyesi ile gelir düzeylerinin öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri üzerine etkisinin olmadığını sonucuna ulaşmışlardır.

Farklı meslek gruplarının da araştırma örneklemleri olarak kullanıldığı görülmektedir. Öztürk (2014), 325 akademik personele uygulanan anket ile finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Çalışma sonuçlarına göre, çocuk sahibi olanların, olmayanlara göre daha fazla para biriktirme eğiliminde olduğu görülmektedir. Ayrıca para biriktirmelerini etkileyen başlıca etmenin, sağlık sorunları gibi öngörülemeyen durumlar olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgularda akademik personellerin %27.1'inin başarılı, %55.7 sinin ise orta düzeyde başarılı oldukları görülmüştür.

Oktay ve Kandil Göker (2020), Kırıkkale Üniversitesi'nde 438 kişiye uyguladıkları anketlerinde, akademik ve idari personelin finansal okuryazarlık düzeylerini tespit etmiştir. Çalışmada, temel düzey finansal okuryazarlık durumu ile ileri düzey finansal okuryazarlık durumunun, katılımcıların tasarruf eğilimleri üzerinde etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şaroğlu (2018), çalışmasını Tunceli'de çalışan kamu çalışanlarının finansal okuryazarlık seviyesi üzerine yürütmüştür. 369 kişiye uygulanan araştırmaya göre, evli çalışanların evli olmayan çalışanlara göre finansal okuryazarlık seviyelerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bandırma ilçesinde bulunan mühendisler üzerine Çolak (2017) tarafından yürütülen çalışmada ise katılımcıların %84.6'sının finansal okuryazarlık konusunda daha önce eğitim almamış olmakla birlikte, %66.3'ünün düzenli tasarruf ettiği, %78.8'inin ise aylık bütçe uyguladığı ve finansal kavramların bilinirliğinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Dikyar (2019)'ın, Isparta ilindeki Serbest Mali Müşavirlerin finansal okuryazarlık seviyesi üzerine yürüttüğü çalışmada ise yaş ve mesleki tecrübenin arttığı durumlarda finansal kararlarda daha hassas davranıldığı tespit edilmiştir. Eğitim seviyesi yüksek olan katılımcıların, daha uzun vadeli finansal planlama yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Antalya ilinde hizmet veren KOBİ'lerin yöneticilerinin finansal okuryazarlık seviyesi üzerine yürütülen çalışmada Çör (2019), katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni durumu ve sektör tecrübesine göre finansal okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı farklılık tespit edememiş, ancak eğitim seviyesi ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır.

Sakarya ili hane halkının finansal okuryazarlık düzeyi üzerine yürütülen çalışmada, Güler (2015) 453 finansal tüketiciye anket uygulamış, katılımcıların yarısından fazlasının tasarruf eğiliminde olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların çoğunun finansal bilgi konusunda kendini yeterli gördüğü, buna karşın finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük çıktığı saptanmıştır. Korkmaz (2016) ise Giresun Merkez'de yaşayan 390 tüketici üzerinde hazırladığı çalışmada, cinsiyet ile finansal okuryazarlığın alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Baysa (2015), Tokat Merkez ilçesinde bulunan bankaların farklı müşterileri grupları (ticari, bireysel, ziraat) arasındaki finansal okuryazarlık düzeyini araştırma amacıyla 411 kişiye anket uygulanmıştır. Araştırmaya göre, gelir düzeyi düşük olan banka müşterilerinin finansal okuryazarlık seviyeleri, gelirleri yüksek olanlardan daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Müşteri grupları incelendiğinde en yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip müşteri grubunun ticari banka müşterileri iken tarımsal müşterileri grubunun en düşük finansal okuryazarlık düzeyine sahip olduğu görülmüştür.

Kidwell ve Turrisi 2003, yayınladıkları araştırma makalesinde 189 üniversite öğrencisinin bütçe yapma davranışını incelemişlerdir. Paralarını yönetebildiklerini düşünen öğrencilerin bütçe yapmadıkları, oluşturdukları bütçelere uymadıkları tespit edilmiştir. Bütçe oluşturmeyen kişiler incelendiğinde, çoğunun bütçenin satın almalara engel ve sürdürülmesi zor olan bir durum olduğunu ifade etmektedir. Öte yandan bütçe oluşturan öğrenciler, borç kontrolünü daha kolay yaptıklarını ve bütçe yapmanın borç stresinden daha kolay olduğunu ifade etmişlerdir. Bu açıdan, öğrencilere yapılacak eğitimlerde bütçenin borçlanmayı engellediği satın almayı engellemediği ve bir düzene soktuğunun muhakkak belirtilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Mandel ve Klein (2009), seçmeli finans dersinin öğrenciler üzerinde etkisini incelemiştir. 79 lise öğrencisiyle 4 yıl boyunca gerçekleştirilen çalışmada, öğrencilerin aldıkları finans derslerinin kısa vadede bilgi farklılığına sebep olmadığı, ancak uzun dönemde finans dersi alanların daha olumlu finansal davranış sergiledikleri tespit edilmiştir.

Falahati ve Paim (2011) çalışmasında, 6 devlet ve 5 özel üniversiteden 2340 üniversite öğrencinin finansal okuryazarlık düzeyini incelemişlerdir. Çalışmada, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre kredi ve risk yönetimi konularında daha fazla bilgiye sahip olduğu ve finansal okuryazarlık

düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Öte taraftan tasarruf ve bütçe yapma konularında kadın öğrencilerin, erkek öğrencilere göre daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Moten (2011), 1117 lise son sınıf öğrencisiyle gerçekleştirdiği çalışmada öğrencilerin etnik kökenleri ve aile gelir düzeylerinin finansal okuryazarlığa etkisini araştırmıştır. Buna göre 80.000 dolar ve üzeri gelirleri olan ailelerin çocuklarının diğer ailelere göre finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan farklı etnik kökene sahip öğrencilerden finansal okuryazarlık başarıları en yüksek olanların beyaz ten rengine sahip öğrenciler olduğu anlaşılmıştır.

Bartley (2011), üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini etkileyen etmenleri araştırdığı çalışmaya göre, kadınların finansal okuryazarlık düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğu, ancak öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin yaş ve sınıfa göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan fen ve mühendislik alanlarında öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık derslerine benzer dersler alan sosyal bilimler alanındaki öğrencilerden daha başarılı olduğunu, bunun matematik dersinden kaynaklanabileceğini değerlendirmiştir.

Chatterjee ve Kim (2013), 18-21 yaş arasındaki 624 genç ile gerçekleştirdiği araştırmada, yüksek gelirli ailelerin, mali kaygıları olmadığından çocuklarının finansal harcamalarını izlemediği ve çocukların finansal becerilerini uygulamasına izin vermediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda düşük gelirli öğrencilerin finansal becerilerinin daha fazla geliştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Scheresberg ve Lusardi (2014), çalışmasında Y kuşağını oluşturan 5.525 katılımcının finansal okuryazarlık düzeyini incelemişlerdir. Çalışmaya göre, katılımcıların kendilerini finansal konularda yeterli gördükleri ancak finansal okuryazarlık seviyelerinin çok düşük olduğu görülmüştür.

Belás vd. (2016)'nin çalışmasında, Çek Cumhuriyeti ve Slovakya'dan 173 üniversite öğrencisinin finansal okuryazarlık düzeyi karşılaştırılmıştır. Buna göre, öğrencilerin tasarruf yapma alışkanlıklarının çok düşük olduğu, erkek ve kadın katılımcıların finansal başarıları arasında anlamlı bir fark olmadığı ancak Slovakyalı öğrencilerin Çekli öğrencilere göre daha başarılı olduğu tespit edilmiştir.

Sönmez (2016) Ankara Çankaya ilçesinde ilkökul 7.sınıf öğrencileriyle finansal okuryazarlık çalışması kapsamında öğrencilerin finansal karar alırken matematikselleştirme becerilerini nasıl kullandıklarını incelemiştir. Araştırmada öğrenciler sorulan finans sorularına karşı yatay matematikselleştirme eğilimi göstermişler, araştırmacının katılımcılarla görüşmesi sonrasında öğrencilerin finans sorularının çözümünde dikey matematikselleştirme davranışı gösterdiği tespit edilmiştir.

Tosun (2016), Trabzon Merkez Ortahisar ilçesinde bulunan farklı tür liselerdeki 812 öğrenciye finansal okuryazarlık anketi uygulanmıştır. %47.3'ü harcamalarını kayıt altına aldıklarını belirten öğrencilerin finansal bilgi ve tutumları ile yaşlarına bağlı olarak farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha başarılı olduğu görülmüştür.

Erkılıç (2019), İstanbul Bağcılar ilçesinde bulunan liselerde öğrenim gören öğrencilerle gerçekleşen araştırmada erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre, üst sınıf öğrencilerin alt sınıflara göre, yaşı büyük öğrencilerin yaşı küçük olan öğrencilere göre, fazla harçlık alan öğrencilerin daha az harçlık alan öğrencilere göre, finansal okuryazarlık düzeylerinin daha iyi olduğu tespit edilmiştir. Öte taraftan finansal okuryazarlık düzeylerinin anne-baba eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık içermediği tespit edilmiştir. Ayrıca özel okul öğrencileri

ile Meslek Lisesi öğrencilerinin finansal bilgi düzeyinin Anadolu Lisesi öğrencilerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Özbek (2019), Trabzon, Ordu, Samsun ve Erzincan'da aralarında bakaloreya eğitimi alan öğrencilerin de bulunduğu 1278 öğrenciye anket uygulamıştır. Araştırmaya göre, bakaloreya eğitimi alan öğrencilerin ve ailelerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Isparta ilinde ortaokul öğrencileriyle gerçekleştirilen çalışmada Karaarslan (2020), 5. Sınıftaki öğrencilerin üst sınıflara ve erkeklerin kızlara göre finansal okuryazarlıklarının düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca anne öğrenim seviyesi ile gelir düzeylerinin finansal okuryazarlık düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık içerdiği görülmüştür. Annesi lise mezunu olan öğrencilerin, annesi ilkokul mezunu öğrencilere göre ve yüksek gelire sahip ailelerin, düşük gelire sahip olan ailelere göre "Finansal Bilgi Testinde" daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Mamadova (2020) İlkokul ve ortaokul ders kitaplarının finansal okuryazarlığa etkisini araştırmıştır. Araştırmaya göre ilkokul derslerinden %33, ortaokul derslerinden ise %38 finansal okuryazarlıkla ilgili çıktıya rastlanmıştır. Finansal okuryazarlıkla ilgili en geniş içeriğin ise sosyal bilgiler kitaplarında olduğu (%25) tespit edilmiştir. Sosyal Bilgiler kitabındaki; üretim tüketim zinciri, bütçe yapmak ve kaynakları tasarruflu harcamak gibi konuların öğrencilere finansal okuryazarlık bilinci aşıladığı anlaşılmıştır.

Gök ve Coşkun 2020, Z kuşağının finansal okuryazarlık eğilimlerini inceledikleri araştırma makalesinde, 13-19 yaş arasında 400 öğrenciye sosyal medya aracılığıyla ulaşılarak anket uygulanmıştır. Araştırmada öğrencilerin mevcut finansal bilgi ve tutumlarının düşük olduğu bu durumun finansal davranışlarını etkileyerek fazla harcama yaptıkları tespit edilmiştir.

Literatür çalışması sonucunda üniversite eğitimi öncesi dönemi konu alan çalışmaların son derece sınırlı sayıda kaldığı tespit edilmiştir. Ancak lise eğitimi tamamlayan ve aynı yıllarda reşit olan her öğrencinin finansal ürün ve hizmetlerden yararlanabileceği düşünüldüğünde, bireylerin lise mezuniyeti öncesinden finansal okuryazarlık kazanması son derece önemli olduğu aşikardır. Nitekim Mandel ve Klein (2009) çalışmasında genç yaşta finans eğitimi alan bireylerin yaşamları boyunca bu eğitimden elde ettikleri bilgileri kullandıkları ve olumlu finansal davranış sergilediklerini tespit etmiştir. Bu anlamda finansal okuryazarlık eğitiminin üniversite eğitimi öncesinde tamamlanması gerektiği değerlendirilmiş, literatüre katkı sağlaması açısından çalışmanın araştırma grubu lise öğrencileri olarak belirlenmiştir.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırmanın amacı, Kırıkkale ilinde eğitim gören lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ve bu düzeylerini etkileyen demografik özelliklerin belirlenmesidir. Araştırmanın gerçekleştiği Kırıkkale ilinde, 2020-2021 güz öğretim döneminde eğitim gören 14-19 yaş arası lise öğrencilerinin sayısı 14.580'dir. Bu anlamda araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden, basit rastgele (tesadüfi) örnekleme uygulanmıştır (Baltacı, 2018: 240). 18.08.2020 - 15.10.2020 tarihleri arasında Kırıkkale'de bulunan tüm liseler ziyaret edilmiş, Hülya Güvenç (2016) tarafından hazırlanan anket çevrimiçi yöntemle öğrencilere ulaştırılmış ve 796 öğrencinin ankete katılımı sağlanmıştır. Bu katılım sayısının 0,05 anlamlılık düzeyinde evreni temsil edeceği Tahmini Örneklem Tablosundan doğrulanmıştır. 796 anket verisi SPSS'e aktararak analiz edilmiş, örneklemdeki uçdeğer niteliğindeki katılımcılar Box Plot ile belirlenmiş ve bunun neticesinde 13 katılımcı analiz dışında tutulmuştur. Kalan 783 anket verisine T-Testi ve Anova Testi uygulanarak elde edilen bulgular değerlendirilmiştir. Araştırmada uygulanan anket Hülya Güvenç (2016) tarafından geliştirilen Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Algısı Ölçeği'nden

türetilmiştir. Kullanılan ölçeğin madde ayırt ediciliği ve güvenilirliği test edildiği için toplanan verilere Cronbach Alpha, Skewness ve Kourtosis analizi yapılmıştır. Araştırmanın hipotezleri şu şekildedir:

H₁: Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri, öğrencilerin cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.

H₂: Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri, devlet lisesi ve özel lisede farklılık göstermektedir.

H₃: Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri, eğitim gördüğü lise türüne göre farklılık göstermektedir.

H₄: Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri, annenin öğrenim durumuna göre farklılık göstermemektedir.

H₅: Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri, babanın öğrenim durumuna göre farklılık göstermemektedir.

Aşağıdaki tabloda anketin güvenilirliğini ölçen Cronbach Alpha değeri sunulmuştur. Söz konusu değer 0,60 ile 0,80 arasında olması anketin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir (Yıldız ve Uzunsakal, 2018: 19). Analiz sonucunda Cronbach Alpha değeri 0,783 olarak tespit edilmiş olup anketin güvenilir olduğu değerlendirilmiştir.

Tablo 1. Güvenirlik Katsayısı Tablosu

Cronbach Alpha	Madde Sayısı
0,783	52

Bu aşamada gelen yanıtların belirli bir alanda yığılıp yığılmadığı, soru içerisindeki cevaplar arasında normal şekilde dağılıp dağılmadığı test edilmiştir. Anket içerisindeki tüm ölçme maddeleri normallik testine sokularak Skewness (Çarpıklık) -0.303 ve Kurtosis (Basıklık) -0.012 bulunmuştur. Bu değerlerden Skewness değeri ankete gelen cevapların simetrik olup olmadığını göstermektedir. Skewness değeri 0 ise bu dağılımın simetrik olduğunu göstermektedir. Kabul edilebilir çarpıklık değeri -2 ile +2 arasındadır. Bu bağlamda anket için Skewness (Çarpıklık) değeri -0.303 olarak ölçülmüştür. Kurtosis değeri ise dağılımın sivri veya yatık olduğunu göstermektedir. Kurtosis değer 0'a yaklaşması toplanan cevapların normal dağıldığının ölçüsü olup kabul edilebilir değer aralığı -2 ile +2 arasındadır. Analiz sonucunda anketin basıklık değeri -0,012 olarak ölçülmüştür. Bu değere göre verilerin normal dağıldığı ve bu değerlerin normal değerler içinde olduğu değerlendirilmiştir. (Padem ve diğerleri, 2012: 144-145). Ankette yer alan 52 maddeyi oluşturan 3 ölçeğin kendi içerisindeki çarpıklık ve basıklık tablosu aşağıdaki gibidir:

Tablo 2. Normallik Testi Tablosu

Faktörler	Skewness (Çarpıklık)	Kurtosis (Basıklık)
Para Yönetim Öz Yeterlilik Algısı	-0,775	0,584
Para Yönetim Davranışları Ölçeği	-0,230	-0,578
Finansal Bilgi Testi	0,743	1,051

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır. Araştırmaya katılanların %63,6'sı kadın (498 öğrenci), %36,4'ü (285 öğrenci) ise erkektir. Ankete katılımın çevrimiçi olduğu ve gönüllülük esasına dayandığı göz önüne alındığında, kadın öğrencilerin anket araştırmalarına karşı daha duyarlı olduklarını değerlendirilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyetine İlişkin Frekans Tablosu

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kadın	498	%63,60
Erkek	285	%36,40
Toplam	783	%100,00

Katılımcıların yaşları incelendiğinde dengeli bir dağılım olduğu görülmekle birlikte en fazla katılımı %27,2'lik oran ile 16 yaşındaki öğrencilerin sağladığı görülmüştür. En düşük katılımın ise %20,60 oranla 14 yaş grubundaki öğrenciler tarafından gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Yaşların İlişkin Frekans Tablosu

Yaş Dağılımı	Frekans	Yüzde
14	161	%20,60
15	203	%25,90
16	213	%27,20
17 ve üzeri	206	%26,30
Toplam	783	%100,00

Kırıkkale'de bulunan tüm liselere ulaştırılan anketlere katılan öğrencilerin %94,3'ü devlet lisesinde, %5,7'si ise özel lisede eğitim görmektedir. Katılımcıların kayıtlı oldukları okul türüne bakıldığında, 394 öğrencinin (%50,30) Anadolu Lisesi, 179 öğrencinin (%22,90) Fen Lisesi ve 159 öğrencinin (%20,30) Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde öğrenim gördüğü tespit edilmiştir. Sınıf dağılımı incelendiğinde dağılımın neredeyse eşit olduğu görülmüştür.

Tablo 5. Katılımcıların Okul Bilgilerine İlişkin Frekans Tablosu

Okul Bilgileri	Frekans	Yüzde
Devlet Lisesi	738	% 94,30
Özel Lise	45	% 5,70
Toplam	783	% 100,00

Tablo 6. Katılımcıların Okul Türüne İlişkin Frekans Tablosu

Okul Türü	Frekans	Yüzde
Anadolu Lisesi	394	% 50,30
Fen Lisesi	179	% 22,90
Güzel Sanatlar Lisesi	8	% 1,00
Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi	4	% 0,50
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	159	% 20,30
Spor Lisesi	39	% 5,00
Toplam	783	% 100,00

Tablo 7. Katılımcıların Sınıflarına İlişkin Frekans Tablosu

Sınıf Dağılımı	Frekans	Yüzde
1.Sınıf	191	% 24,40
2.Sınıf	205	% 26,20
3.Sınıf	196	% 25,00
4.Sınıf	191	% 24,40
Toplam	783	% 100,00

Katılımcıların anne ve babalarının eğitim durumuna ilişkin frekans tablosu incelendiğinde, annelerin %50,40'nın ilköğretim, babaların ise %44,10 ile lise mezunu olduğu tespit edilmiştir. Her iki dağılımda da üniversite mezuniyeti üçüncü, lisansüstü mezuniyeti ise son sırada yer almaktadır.

Tablo 8. Anne-Baba Eğitim Dağılımını Gösteren Frekans Tablosu

	Annenin Eğitim Dağılımı		Babanın Eğitim Durumu	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
İlköğretim	395	%50,40	208	%26,60
Lise	273	%34,90	345	%44,10
Üniversite	104	%13,30	194	%24,80
Lisansüstü	11	%1,40	36	%4,60
Toplam	783	%100,00	783	%100,00

Tablo 9'da katılımcıların başarı düzeyleri yer almaktadır. Para Yönetim Öz Yeterlilik Algısı soruları, öğrencilerin para biriktirme algısı üzerine kurulu olup, bu sorulara gelen cevapların ortalamasının 67,59'dur. Bu testten alınabilecek maksimum notun 90 olduğu göz önüne alındığında öğrencilerin ortalamasının iyi seviyede olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplardan kendilerini para yönetimi konusunda yeterli gördükleri anlaşılmıştır. Maksimum değeri 40,00 olan Para Yönetim Davranışları Ölçeğine gelen cevapların ortalaması 26,16'dır. Bu anlamda öğrencilerin para harcarken planlama yapma alışkanlıklarının orta seviyede başarı gösterdiği tespit edilmiştir. Katılımcılara uygulanan son test ise Finansal Bilgi Testidir. Finansal Bilgi Testi içerisinde toplam 33 soru yer almaktadır. Katılımcılar bu sorulara; doğru, yanlış ve bilmiyorum seçeneklerinden birini işaretleyerek cevap vermişlerdir. Finansal Bilgi Testi verileri sorunun doğru yanıtı için 3 puan, sorunun yanlış yanıtı için -1 puan ve bilmiyorum şıkkı için 0 puan olacak şekilde analiz edilmiştir. Bu bağlamda testte alınabilecek en yüksek puan 99 iken öğrencilerin Finansal Bilgi düzeyi 46,05 olarak gerçekleşmiştir. Bu ortalamayla araştırmaya katılan öğrencilerin Finansal Bilgi düzeylerinin ortanın altında olduğu tespit edilmiştir. Üç ölçeğin başarı ortalamaları, her ölçekten en yüksek 100 alınacak şekilde oranlanır, toplanır ve üçe bölünürse katılımcıların ortalama finansal okuryazarlık düzeyi bulunacaktır. Bu yolla araştırmaya katılan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin 60,06 olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9. Katılımcıların Başarı Düzeyleri

Faktörler	Geçerli Sayı (N)	Minimum Değer	Maksimum Değer	Ortalama Değer	Standart Sapma
Para Yönetim Öz Yeterlilik Algısı	783	17	90	67,59	14,31
Para Yönetim Davranışları Ölçeği	783	10,00	40,00	26,16	7,07
Finansal Bilgi Testi	783	-1,00	87,00	46,05	18,16
Akademik Başarı	783	39,00	100,00	77,62	14,61

Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini tespit ettikten sonra, bu finansal okuryazarlık seviyelerini etkileyen etmenler araştırmaya başlanmıştır. Bu kapsamda Tablo 3, Tablo 4, Tablo 5, Tablo 6, Tablo 7 ve Tablo 8'de frekans tabloları sunulan demografik özelliklerle öğrencilerin finansal okuryazarlık ölçeklerinde gösterdikleri başarı sırasıyla karşılaştırılmıştır.

Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin, öğrencilerin cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermedikleri H_1 hipotezi ile sınanmaktadır.

H_1 : Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri, öğrencilerin cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.

Tablo 10. Cinsiyet Başarı Dağılımı ve Cinsiyete İlişkin t-Testi

Cinsiyete Göre Başarı Dağılımı	Cinsiyet	N	Ortalama Değer	Standart Sapma	Anlamlılık	t	df	P
Para Yönetim Öz Yeterlilik Algısı	Kadın	498	66,4779	14,12	0,846	-2,904	781	0,004
	Erkek	285	69,5509	14,46		-2,885	579,736	0,004
Finansal Bilgi Testi	Kadın	498	44,6365	17,60	0,184	-2,910	781	0,004
	Erkek	285	48,5439	18,87		-2,856	558,084	0,004
Para Yönetim Davranışları Ölçeği	Kadın	498	26,0301	6,87	0,023	-0,710	781	0,478
	Erkek	285	26,4035	7,42		-0,695	554,441	0,487

Tablo 10'da yer alan t-testi sonuçları incelendiğinde, Para Yönetim Öz Yeterlilik Algısı ve Finansal Bilgi Testinin katılımcıların cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği (<0.05) tespit edilmiştir. Katılımcıların ortalamalarına bakıldığında ise erkeklerin kadınlara göre her iki alt boyutta (Finansal Bilgi Testi ve Para Yönetim Öz Yeterlilik Algısı) da daha yüksek puan aldığı gözlemlenmiştir. Bu sonuç, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere kıyasla daha yüksek tasarruf etme davranışları içerisinde olduğunu göstermektedir. Ayrıca kadın öğrencilerin finansal kavramlarına hakimiyetlerinin erkek öğrencilere nazaran daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin, okul bilgisine göre farklılık gösterip göstermedikleri H_2 hipotezi ile sınanmaktadır.

H_2 : Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri, devlet lisesi ve özel lisede farklılık göstermektedir.

Tablo 11'de görüldüğü üzere Finansal Bilgi Testi ile Para Yönetim Davranışları Ölçeği katılımcılarının okul bilgilerine göre anlamlı bir farklılık gösterdikleri (<0.05) tespit edilmiştir. Özel liseye giden öğrencilerin finansal bilgi testine devlet lisesi öğrencilerinden daha fazla doğru cevap verdikleri, bu anlamda özel lise öğrencilerinin devlet lisesi öğrencilerine göre daha fazla finans kavramına hâkim oldukları anlaşılmaktadır. Para Yönetim Davranışları Ölçeğine gelen yanıtlar incelendiğinde ise devlet lisesi öğrencilerinin özel lise öğrencilerine göre daha başarılı olduğu görülmüştür. Bu durum devlet lisesi öğrencilerinin daha olumlu finansal davranış sergiledikleri ve bütçelerini yönetmede istekli oldukları şekilde değerlendirilmiştir.

Tablo 11. Okul Bilgisi Başarı Dağılımı ve Okul Bilgisine İlişkin t-Testi

Cinsiyete Göre Başarı Dağılımı	Okul Bilgisi	N	Ortalama Değer	Standart Sapma	Anlamlılık	t	df	P
Para Yönetim Öz Yeterlilik Algısı	Devlet L.	738	67,56	14,21	0,38	-0,25	781	0,796
	Özel L.	45	68,13	16,03		-0,23	48,31	0,817
Finansal Bilgi Testi	Devlet L.	738	45,50	18,13	0,04	-3,46	781	0,001
	Özel L.	45	55,11	16,24		-3,82	50,92	0,000
Para Yönetim Davranışları Ölçeği	Devlet L.	738	26,30	7,09	0,397	2,22	781	0,026
	Özel L.	45	23,88	6,38		2,44	50,85	0,018

Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri, öğrencilerin eğitim gördüğü lise türüne göre farklılık gösterip göstermedikleri H_3 hipotezi ile sınanmaktadır.

H_3 : Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri, eğitim gördüğü lise türüne göre farklılık göstermektedir.

Tablo 12. Okul Türlerine Göre Başarı Dağılımı

Okul Türlerine Göre Başarı Dağılımı		N	Ortalama Değer	Standart Sapma	Minimum Değer	Maksimum Değer
Para Yönetim Öz Yeterlilik Algısı	Anadolu Lisesi	394	66,5482	14,90458	17,00	90,00
	Fen Lisesi	179	68,1173	13,47168	17,00	90,00
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	159	69,4843	14,19478	27,00	90,00
	Spor Lisesi	39	69,8718	12,07254	42,00	89,00
Finansal Bilgi Testi	Anadolu Lisesi	394	43,8096	18,12823	-1,00	83,00
	Fen Lisesi	179	54,8436	17,05635	3,00	85,00
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	159	42,5409	16,37331	5,00	87,00
	Spor Lisesi	39	41,3333	17,28299	7,00	70,00
Para Yönetim Davranışları Ölçeği	Anadolu Lisesi	394	26,1066	7,30602	10,00	40,00
	Fen Lisesi	179	25,3631	5,67638	10,00	40,00
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	159	27,3270	7,73493	10,00	40,00
	Spor Lisesi	39	25,7949	7,30602	12,00	37,00

Çalışmaya, Kız Anadolu İmam Hatip Lisesinden 4 ve Güzel Sanatlar Lisesinden 8 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Katılım sayısı düşük olduğu için, sağlanan katılımın okul başarısını yansıtmayacağı değerlendirildiğinden söz konusu 12 veri analiz dışında tutulmuştur. Tablo 12’de 771 katılımcının okul türlerine göre başarı dağılımını göstermektedir.

Çalışmamızda varyansların homojenliği Levene Testi ile sınanmış, test sonuçlarına göre uygun PostHoc Testi seçilmiştir. Finansal okuryazarlık düzeyinin okul türü açısından farklılaşma düzeyini inceleyen ANOVA testi sonuçları Tablo 13’te paylaşılmıştır.

Tablo 13. Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Okul Türü Açısından Farklılaşma Derecesinin Tespitine Yönelik ANOVA Testi

		Karelerin Toplamı	df	Ortalama Kare	F	P
Para Yönetim Öz Yeterlilik Algısı	Gruplar Arasında	1243,852	3	414,617	2,026	,109
	Gruplar İçinde	156982,190	767	204,670		
	Toplam	158226,042	770			
Finansal Bilgi Testi	Gruplar Arasında	18641,319	3	6213,773	20,311	,000
	Gruplar İçinde	234644,494	767	305,925		
	Toplam	253285,813	770			
Para Yönetim Davranışları Ölçeği	Gruplar Arasında	336,470	3	112,157	2,252	,081
	Gruplar İçinde	38194,272	767	49,797		
	Toplam	38530,742	770			

Tablo 13’de görüldüğü üzere Finansal Bilgi Testinin anlamlılık düzeyinin 0.05’ten küçük olduğu için katılımcıların okul türlerine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği anlaşılmıştır. Farkın hangi grup elemanları arasında olduğunun tespiti için, grup içerisindeki eleman sayıları arasında ciddi fark olması nedeniyle PostHoc (Scheffe Testi) uygulanmıştır. Grup eleman sayısı 5 olduğu için PostHoc anlamlılık değeri 0,0033 olarak kabul edip analizi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 14. Okul Türüne İlişkin PostHoc (Scheffe Testi) Testi

Okul Türü (I)	Okul Türü (J)	Ortalama Fark (I-J)
Anadolu Lisesi	Fen Lisesi	-11,03393*
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	1,26876
	Spor Lisesi	2,47631
Fen Lisesi	Anadolu Lisesi	11,03393*
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	12,30269*
	Spor Lisesi	13,51024*
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Anadolu Lisesi	-1,26876
	Fen Lisesi	-12,30269*
	Spor Lisesi	1,20755
Spor Lisesi	Anadolu Lisesi	-2,47631
	Fen Lisesi	-13,51024*
	Mesleki ve Teknik Lisesi	-1,20755

Tablo 14’de Fen Lisesi başarı düzeyi ile diğer liselerin başarı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Tablo 12’de yer alan Okul Türlerine Göre Başarı Dağılımı incelendiğinde Fen Lisesi öğrencilerinin Finansal Bilgi Testinde, Meslek ve Teknik Anadolu Lisesi, Spor Lisesi, Anadolu Lisesine göre daha başarılı olduğu görülmektedir. Bu sonuç, Liselere Giriş Sınavı’nda en başarılı öğrencilerin girebildiği Fen Lisesi öğrencilerinin sayısal işlemlere yatkınlığının yüksek olduğu şeklinde değerlendirilmiştir.

Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin, öğrencilerin annelerinin öğrenim durumuna göre farklılık gösterip göstermedikleri H_4 hipotezi ile sınanmaktadır.

H₄: Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri, annelerinin öğrenim durumuna göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 15. Annenin Eğitim Durumuna Göre Başarı Dağılımını Gösteren Tablo

		N	Ortalama Değer	Standart Sapma	Minimum Değer	Maksimum Değer
Para Yönetim Öz Yeterlilik Algısı	İlköğretim	395	66,39	67,07	17,00	90,00
	Lise	273	67,73	67,94	21,00	90,00
	Üniversite	104	68,57	68,63	18,00	90,00
Finansal Bilgi Testi	İlköğretim	395	44,12	18,29	-1,00	85,00
	Lise	273	46,15	17,67	0,00	87,00
	Üniversite	104	52,76	17,95	3,00	87,00
Para Yönetim Davranışları Ölçeği	İlköğretim	395	26,25	6,71	10,00	40,00
	Lise	273	26,64	7,09	10,00	40,00
	Üniversite	104	24,82	7,36	11,00	40,00

Annesi lisansüstü eğitim almış 11 öğrenci bulunmaktadır. Söz konusu verinin diğer değişkenlere kıyasla düşük seviyede kalması analizi olumsuz şekilde etkileyeceğinden 11 veri analizden çıkartılmıştır. Kalan 772 öğrencinin annelerinin eğitim durumuyla ölçeklerde gösterdikleri başarı Tablo 15’de gösterilmiştir. Finansal okuryazarlık düzeyinin annenin eğitim durumuna farklılaşma derecesine gösteren ANOVA Testi sonuçları Tablo 16’da sunulmuştur.

Tablo 16. Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Annenin Eğitim Durumu Açısından Farklılaşma Derecesinin Tespitine Yönelik ANOVA Testi

		Karelerin Toplamı	df	Ortalama Kare	F	P
Para Yönetim Öz Yeterlilik Algısı	Gruplar Arasında	255,058	2	127,529	0,620	0,538
	Gruplar İçinde	158161,413	769	205,672		
	Toplam	158416,470	771			
Finansal Bilgi Testi	Gruplar Arasında	6154,234	2	3077,117	9,579	0,000
	Gruplar İçinde	247027,719	769	321,232		
	Toplam	253181,953	771			
Para Yönetim Davranışları Ölçeği	Gruplar Arasında	250,180	2	125,090	2,500	0,083
	Gruplar İçinde	38481,892	769	50,041		
	Toplam	38732,073	771			

Tablo 16’da yer alan ANOVA Testi sonuçlarına göre, Finansal Bilgi Testi anlamlılık düzeyi 0.05’den küçük olduğu için Finansal Bilgi Testi seviyelerinin annelerin eğitim düzeyine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Hangi eğitim seviyeleri arasında fark oluştuğunun görülebilmesi için PostHoc (Scheffe Testi) uygulanmıştır. PostHoc testinde anne eğitim düzeyi grubunda 3 eleman bulunduğu için anlamlılık değeri 0,0166 olarak belirlenmiştir.

Tablo 17. Annenin Eğitim Durumuna İlişkin PostHoc (Scheffe) Testi

Annenin Öğrenim Düzeyi (I)	Annenin Öğrenim Düzeyi (J)	Ortalama Fark (I-J)
İlköğretim	Lise	-2,02107
	Üniversite	-8,64012*
Lise	İlköğretim	2,02107
	Üniversite	-6,61905*
Üniversite	İlköğretim	8,64012*
	Lise	6,61905*

Tablo 17’den görüldüğü üzere annesi ilköğretim ve lise mezunu olanların finansal bilgi testi başarılarıyla annesi üniversite mezunu olanların finansal bilgi testi arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Anne eğitim durumuna göre başarı dağılımını gösteren Tablo 15’e göre annesi üniversite mezunu olanların, annesi ilköğretim ve lise mezunu olanlardan daha başarılı olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuç lisans eğitiminde alınan finansal derslerinin annenin finansal farkındalığı üzerinde olumlu bir etki yapması şeklinde değerlendirilmiştir.

Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri, öğrencilerin babalarının öğrenim durumuna göre farklılık gösterip göstermedikleri H_5 hipotezi ile sınanmaktadır.

H_5 : Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri, babalarının öğrenim durumuna göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 18. Babanın Eğitim Durumu ile Başarı Dağılımını Gösteren Tablo

		N	Ortalama Değer	Standart Sapma	Minimum Değer	Maksimum Değer
Para Yönetim Öz Yeterlilik Algısı	İlköğretim	208	66,1058	14,69261	17,00	90,00
	Lise	345	68,7826	13,63698	27,00	90,00
	Üniversite	194	66,9124	15,21002	17,00	90,00
	Lisansüstü	36	68,5278	12,93828	39,00	90,00
Finansal Bilgi Testi	İlköğretim	208	43,3462	16,76537	5,00	85,00
	Lise	345	44,7159	17,98919	-1,00	87,00
	Üniversite	194	50,8608	18,94377	3,00	87,00
	Lisansüstü	36	48,7222	18,73059	6,00	78,00
Para Yönetim Davranışları Ölçeği	İlköğretim	208	208	25,8365	10,00	40,00
	Lise	345	345	26,7971	10,00	40,00
	Üniversite	194	194	25,8299	10,00	40,00
	Lisansüstü	36	36	23,8333	11,00	37,00

Baba eğitim durumunun yer aldığı Tablo 18 incelendiğinde, “Finansal Bilgi Testinde” en başarılı olan grubun üniversite mezunları olduğu görülmektedir. Öte taraftan lisansüstü eğitim gören babaların başarıları ikinci sırada yer almaktadır. Finansal okuryazarlık düzeyinin babanın eğitim durumuna farklılaşma derecesi aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 19. Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Babanın Eğitim Durumu açısından Farklılaşma Derecesinin Tespitine Yönelik ANOVA Testi

		Karelerin Toplamı	df	Ortalama Kare	F	P
Para Yönetim Öz Yeterlilik Algısı	Gruplar Arasında	1069,619	3	356,540	1,745	0,156
	Gruplar İçinde	159166,851	779	204,322		
	Toplam	160236,470	782			
Finansal Bilgi Testi	Gruplar Arasında	6881,594	3	2293,865	7,118	0,000
	Gruplar İçinde	251045,704	779	322,267		
	Toplam	257927,298	782			
Para Yönetim Davranışları Ölçeği	Gruplar Arasında	377,790	3	125,930	2,530	0,056
	Gruplar İçinde	38768,626	779	49,767		
	Toplam	39146,416	782			

Tablo 19 incelendiğinde “Finansal Bilgi Testinin” anlamlılık düzeyi (P) 0.05’den küçük olduğu görülmektedir. Başka bir ifade ile baba eğitim durumunun “Finansal Bilgi Testi” başarısının açısından anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Farkın hangi grup elemanları arasında olduğunun tespiti için PostHoc (Scheffe Testi) uygulanmıştır. PostHoc analizinde eğitim durumundaki eleman sayımız 4 olduğu için anlamlılık değeri 0,0083 olarak belirlenmiştir.

Tablo 20. Babanın Eğitim Durumuna İlişkin PostHoc (Scheffe) Testi

Babanın Öğrenim Düzeyi (I)	Babanın Öğrenim Düzeyi (J)	Ortalama Fark (I-J)
İlköğretim	Lise	-1,36979
	Üniversite	-7,51467*
	Lisansüstü	-5,37607
Lise	İlköğretim	1,36979
	Üniversite	-6,14488*
	Lisansüstü	-4,00628
Üniversite	İlköğretim	7,51467*
	Lise	6,14488*
	Lisansüstü	2,13860
Lisansüstü	İlköğretim	5,37607
	Lise	4,00628
	Üniversite	-2,13860

Tablo 20’de yer alan PostHoc (Scheffe) Testi sonuçlarına göre finansal bilgi testi katılımcılarından babaları üniversite mezunu olanlar ile babaları ilköğretim ve liseden mezun olanlar arasından anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. “Finansal Bilgi Testi” başarıları incelendiğinde en başarılı grubun üniversite mezunu babalar olduğu görülmektedir. Ancak üniversite mezunu babalar ile lisansüstü mezuniyete sahip babalar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Bu sonuç, babaların lisansüstü eğitimlerinde finans alanına uzak dersler aldıkları, dolayısıyla lisansüstü eğitimde alınan derslerin babaların finansal okuryazarlığına katkı sağlamadığı şekilde yorumlanmıştır.

5. SONUÇ

Finansal okuryazarlık literatürü incelendiğinde, pek çok farklı araştırma grubu üzerine çalışmalar yapıldığı görülmektedir. En çok çalışma yapılan alanların başında da üniversite öğrencileri gelmektedir. Çalışmalar, İktisadi ve İdari Bilimler öğrencilerinin müfredatlarında yer alan finans dersleri sayesinde finansal okuryazarlık düzeylerinin diğer birimlerdeki öğrencilere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Öte yandan üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin yaş ve sınıf düzeyi ile anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir.

Ancak genç bireylerin üniversite öncesi dönemde finansal faaliyetlerde bulunduğu, bütçe hazırladığı ve harcamalarını bütçe sınırları içerisinde gerçekleştirdiği bilinmektedir. Bu anlamda finansal okuryazarlık eğitiminin üniversite eğitimi öncesinde tamamlanması gerektiği, lise öğrencilerini konu alan bir çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, Kırıkkale’de farklı lise türlerinde eğitim gören 796 öğrenciye finansal okuryazarlık anketi uygulanmıştır. Ankete katılanların finansal okuryazarlık düzeylerini etkileyen demografik özellikler araştırılmıştır.

Çalışma sonuçlarına göre erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre “Finansal Bilgi Testi” ile “Para Öz Yönetim Ölçeğinde” daha başarılı oldukları görülmüştür. Ayrıca okul türleri ile finansal okuryazarlık düzeyleri incelendiğinde, Fen Lisesi öğrencileri finansal bilgi testinde Anadolu Lisesi, Spor Lisesi ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinden daha başarılı

oldukları tespit edilmiştir. Devlet lisesine giden öğrencilerin özel lise öğrencilerine göre para yönetim davranışlarında daha başarılıdır. Öte taraftan özel lise öğrencilerinin ise, finansal bilgi testinde daha başarılı olduğu başka bir ifade ile devlet lisesi öğrencilerine göre finansal kavramlara daha yatkın oldukları anlaşılmıştır. Bu sonuç literatürde yer alan Mevsim (2016), Sancak (2019), Demir (2019), Bayındırlı (2020) ve Erkılıç (2019)'un sonuçlarını destekler niteliktedir.

Çalışmada anne-baba eğitim düzeyinin öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerine etkisi de araştırılmıştır. Bu kapsamda üniversite mezunu anne ve babanın çocuklarının finansal bilgi testinde ilköğretim ve lise mezunu anne-babanın çocuklarına göre daha başarılı olduğu görülmüştür. Bu sonuç, anne-babanın eğitim seviyesinin öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri üzerine etkisi olmadığı sonucuna ulaşan Yıldız (2019), Dursun (2019) ve Yücel (2017) çalışmaları ile farklılık göstermektedir. Ancak üniversite mezunu anne-babanın finansal bilgi testi başarılarının, diğer anne-babalara göre yüksek olduğu görülmüş, bu durumun yükseköğretim sürecinde alınan finans derslerinden kaynaklanabileceği değerlendirilmiştir. Bu anlamda üniversite mezun anne-babaların sahip oldukları finansal bilgi ile çocuklarını finansal farkındalıkları daha yüksek olacak şekilde yetiştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öte taraftan lisansüstü eğitimin, finansal okuryazarlık düzeyi üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı görülmüştür.

Finansal okuryazarlığın, üniversite sonrasına bırakılmayacak kadar önemli bir konu olduğu aşikardır. Çocuklar, küçük yaşlardan itibaren belirli bir bütçe kapsamında harcama yapmaya başlamaktadır. Pek çok alışkanlık gibi harcama ve bütçe yapma alışkanlıklarının küçük yaşlarda edinildiği düşünüldüğünde finansal okuryazarlığın önemli anlaşılabacaktır. Çalışmalar finans derslerinin alan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu nedenle ilköğretim ve lise düzeylerinde de finansal okuryazarlık farkındalığının artırılması, müfredatlarda finansal okuryazarlık derslerine yer verilmesi ve müfredat dışı eğitimlerle harcama, bütçe ve tasarruf yapma konusunda öğrencilerin yönlendirilmesinin anlamlı olduğu değerlendirilmiştir.

İleriki çalışmalarda araştırmacıların, üniversite ve iş yaşamının incelenmesi yerine üniversite öncesi ilköğretim ve lise düzeyinde araştırmalar yapmaları önerilmektedir. Finansal okuryazarlık eğitimi alan ve almayan grupların karşılaştırılması, sayısal derslere yatkınlığın finansal okuryazarlık üzerindeki etkisinin incelenmesi literatüre katkı sağlayacak çalışmalar olarak değerlendirilmiştir.

KAYNAKÇA

- Albulut, İ. İ. (2020). *Üniversite Öğrencileri için Ortak Finansal Okuryazarlık Ölçeği Geliştirme Çalışması: İnönü Üniversitesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Aşıcı, M. (2009). Kişisel ve Sosyal Bir Değer Olarak Okuryazarlık. *Değerler Eğitimi Dergisi* 7 (17), 9-26.
- Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmalarda Örnekleme Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 7 (1), 231-274.
- Barmaki, N. (2015). *Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Hacettepe Üniversitesi Örneği*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bayındırlı, M. Ö (2020). *Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık, Finansal Tutum ve Davranış Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Karabük Üniversitesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Karabük.
- Bayram, S. S. (2010). *Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Davranışları: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Baysa, E. (2015). *Finansal Okuryazarlık ve Banka Müşteri Segmentasyonları Üzerine Bir Uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Bediroğlu, K. (2019). *Finansal Okuryazarlık: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Üzerine Uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Belás J. vd. (2016). Financial Literacy Of Secondary School Students. Case Study From The Czech Republic And Slovakia. *Economics and Sociology*, 9 (4), 191-206.
- Bertley, J. (2011). What Drives Financial Literacy Among the Young?. *Undergraduate Economic Review* 7 (1), 1-16.
- Chatterjee, S. & Kim, J. (2013). Childhood Financial Socialization And Young Adults Financial Management. *Journal Of Financial Counseling And Planning* 24 (1), 61-79.
- Çolak, H. (2017). *Mühendislerde Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Becerileri: Bandırma İlçesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Çör, Ö. (2019). *Kobilerde Finansal Okuryazarlık: Finansal Yönetim Etkisi, Sorunlar ve Öneriler*. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demir, T. (2019). *Determining Financial Literacy Level Of University Students: The Case Of Yıldız Technical University*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dikyar, A. (2019). *Isparta İlinde Bulunan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Ölçülmesi Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
- Dursun, V. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Bilgi, Tutum ve Davranış Düzeylerinin Araştırılması: Adnan Menderes Üniversitesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çankırı.
- Erkılıç, A. (2019). *Lise Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri ve Matematik Ders Başarıları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

- Falahati L. & Paim, L. H. (2011). Gender Differences In Financial Literacy Among College Students. *Journal Of American Science* Sayı: 7 (6), 1180-1183.
- Gök, B. & Çoşkun, A. (2020). Z Kuşağının Finansal Okuryazarlık Eğilimlerinin İncelenmesine İlişkin Bir Araştırma. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* 6 (1), 356-366.
- Güler, E. (2015). *Hane Halkının Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Sakarya İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Güvenç, H. (2016). Lise Öğrencileri İçin Finansal Okuryazarlık Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 16 (3), 847-863.
- Kahraman, Y. E. (2015). *Erciyes Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Finansal Okuryazarlık Araştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Karaarslan, H. (2020). *Ortaokul Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kartal, Y. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık, Finansal Tutum ve Davranış Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Necmettin Erbakan Üniversitesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Kaya, H. (2019). *Finansal Okuryazarlık ve İİBF’de Verilen Muhasebe Finansman Derslerinin Finansal Okuryazarlık Üzerine Etkileri: Cumhuriyet Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Kılıç, Y. (2016). *Finansal Okuryazarlık ve Finansal Refahın Belirleyicileri: Gaziantep ve Çevre İlleri İçin Yapısal Eşitlik Modeli Uygulaması*. Doktora Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Kidwell, B. & Turrise, R. (2003). An Examination Of College Student Money Management Tendencies. *Journal Of Economic Psychology* 25 (5), 601-616.
- Korkmaz, S. S. (2016). *Finansal Tüketicilerin Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Düzeylerinin Ölçülmesi: Giresun ili Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Mamadova, G. (2020). *İlkokul ve Ortaokul Öğretim Programlarındaki Kazanımlarda Finansal Okuryazarlıkla İlgili Öğrencilerin Tutum ve Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.
- Mandel, L. & Klein L. S. (2009). The Impact Of Financial Literacy Education On Subsequent Financial Behavior. *Journal Of Financial Counseling And Planning* 20 (1), 15-24.
- Mevsim, L. T. (2016). *Üniversite Öğrencilerinde Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Erzincan Üniversitesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Moten, M. J. (2011). *Examining The Disparity In Financial Literacy Between High School Seniors Of Different Ethnicities And Income Level*. Doktora Tezi, Northcentral University, Faculty Of The School Of Business And Technology, California.
- OECD, (2013). PISA 2012 Assessment and Analytical Framework: Mathematics, Reading, Science, Problem Solving and Financial Literacy. *OECD Publishing*. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264190511-en> Adresinden, 9 Mart 2020.
- Oktay, M. & Kandil Göker, İ.E. (2020). Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Bireylerin Tasarruf Eğilimi Üzerindeki Etkisi: Kırıkkale Üniversitesi Akademik ve İdari Personeli Üzerine Bir Araştırma, *İşletme Akademisi Dergisi* 1(1), 34-55.

- Öncüler, İ. (2018). *Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: İstanbul Gelişim Üniversitesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özbek, A. (2019). *Erken Dönemde Ekonomi Eğitiminin Finansal Okuryazarlık Düzeyine Etkisi: Uluslararası Bakalorya Örneği*. Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Öztürk, E. (2014). *Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi: Süleyman Demirel Üniversitesi Akademik Personel Üzerine Bir Uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Padem, H. Göksü, A. Konaklı, Z. (2012) “Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı” *International Burch University Publication* No: 13.
- Sancak, S. (2019). *Üniversite Öğrencilerinde Finansal Okuryazarlık Araştırması: Gümüşhane Üniversitesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gümüşhane.
- Scheresberg, C. B. & Lusardi A. Gen Y Personal Finances: A Crisis Of Confidence And Capability. *File Research Institute* 2014 Raporu.
- Sönmez, M. T. (2016). *Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Matematiksel Modelleme Etkinlikleriyle Matematikselleştirme Süreçlerinin ve Finansal Okuryazarlıklarının İncelenmesi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şaroğlu, H. (2017). *Kamu Çalışanlarının Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Tunceli İlindeki Kamu Çalışanları Üzerine Bir Uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Taş, Ö. T. (2019). *Tr83 Bölgesindeki Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Karşılaştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Tektaş, D. (2019). *Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi ve Mesleki, Teknik Anadolu Liselerinde Görev Yapan Muhasebe ve Finansman Öğretmenleri Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tosun, A. E. (2016). *Lise Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyi Üzerine Bir Alan Araştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Yıldız, D. & Uzunsakal, E. (2018) Alan Araştırmalarında Güvenilirlik Testlerinin Karşılaştırılması ve Tarımsal Veriler Üzerine Bir Uygulama *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi* 2 (1), 14-28.
- Yıldız, G. (2019). *Davranışsal İktisat Perspektifinden Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Analizi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilecik.
- Yücel, S. (2017). *Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlıklarının Kredi Kartı Kullanım Alışkanlıkları Üzerine Etkisinin İncelenmesi: Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi- Hacettepe Üniversitesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilecik.